

Врз основа на член 91, став 3 од Законот за животна средина („Сл. весник на Р. Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14,44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 99/18 и „Сл. весник на Р. С. Македонија“ бр. 89/22, 171/22) изготвен е:

ЗАПИСНИК ОД ОДРЖАНА ЈАВНА РАСПРАВА

Проект: „Инсталација за реупотреба, обновување и рециклирање на литиум - јонски батерии“, Општина Македонски Брод

**Место на одржување на јавната расправа: Општина Мекедонски Брод,
Датум и време: 15.10.2024 во 11:30 часот**

На ден 15.10.2024 година, со почеток од 11:30 часот, во просториите на Општина Македонски Брод се одржа јавна расправа за проектот: **„Инсталација за реупотреба, обновување и рециклирање на литиум јонски батерии“**.

Јавната расправа согласно Законот за животна средина се организира од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање. Претставници од Министерството за животна средина и просторно планирање беа

-г-ѓа Билјана Петкоска,

-г-дин Влатко Цветаноски,

г-дин Александар Петковски и

г-дин Зулќуфли Реџеџи

Од страна на Инвеститорот присутен беше

-г-дин Иљми Селмани и други претставници и соработници на компанијата „Полблуме-Пом“ ДОО, с. Челопек, Брвеница.

Од страна на изготвувачот на Студијата за оцена на влијанијата врз животната средина, компанијата „ДЕКОНС-ЕМА“ ДООЕЛ Скопје, присутни беа

-г-ѓа Билјана Герасимовска и

г-ѓа Катерина Алексовска.

Исто така, на јавната расправаа присуствуваа вработени во Општина Македонски Брод, претставник на невладината организација, претставник на еколошкото друштво „Треска“ и засегнати граѓани.(листа на присутни во Прилог)

Јавната расправа ја отвори и ја водеше г-ѓа Билјана Петкоска од МЖСПП, раководител сектор за животната средина.

По воведното излагање, се пристапи кон презентација на содржината на Студијата за оцена на влијанија врз животната средина од страна на г-ѓа Билјана Герасимовска.

На самиот почеток беше даден краток историјат за проектот и беа презентирани постапките кои досега се спроведени од страна на Инвеститорот.

Беа претставени целите и придобивките од проектот, разгледуваните алтернативи, технички опис на проектот, резиме на активностите, како и опис на моменталните состојби во животната средина на проектниот опфат и опкружувањето.

Презентацијата продолжи со опис на разгледуваните влијанија во сите фази на реализација на проектот, како и предложените мерки во градежна и оперативна фаза.

По завршување на презентацијата, Г-ѓа Билјана Петкоска напомена дека Студијата за ОВЖС е достапна на интернет страната на МЖСПП и на интернет страната на Општината, и истата е отворена за коментари, сугестии и забелешки до 25.10.2024 година.

Потоа, г-ѓа Билјана Петковска ја отвори дискусијата со присутните граѓани. Таа нагласи дека мислењето на заедницата и засегнатите страни е важно и ги охрабри присутните да поставуваат прашања и да даваат коментари во однос на подготвената Студијата за ОВЖС за планираниот проект.

Таа нагласи дека јавна расправа се снима и дека сите прашања, забелешки и коментари влегуваат во Записник од оваа јавна расправа и дека истите задолжително се земаат предвид, пред да се издаде Решението за или против спроведување на Проектот.

Прашање/коментар: Дали ваква фабрика постои во нашата држава?

Одговор: Не, оваа е прва.

Прашање/коментар: Внимателно ја ислушав презентацијата. Беше направена опсежна анализа, но го забележав следното: кажавте дека нема заштитено подрачје со Закон, а на неколку километри воздушно се пештерата „Пешна“, „Слатински извори“. Не е споменато дека ова подрачје е богато со шуми и богат жив свет. Ова подрачје изобилува со многу печурки и шумски плодови. Македонски Брод е една од најголемите и најзелените еколошки зелени општини во Државата. Ова подрачје содржи многу подземни води. На само два километри од оваа локација имаше фабрика за вода.

Одговор: Од аспект на заштитени подрачја, пештерата „Пешна“, „Слатински извори“ итн. можам да кажам дека во Студијата истите се идентификувани, но не може се да се презентира во 50-тина слајдови на денешната презентација. Во денешната презентација беше презентирано дали проектната локација влегува во граници на заштитено подрачје со Закон. Во Студијата за ОВЖС презентирано е на која оддалеченост се наоѓа проектната локација од заштитени подрачје. Од аспект на

биолошка разновидност, во подготовка на Студијата за ОВЖС учествуваше експерт биолог кој добро го познава подрачјето, имаше дополнителни теренски посети, идентификувани се видови (растенија и животни), присутни на проектната локација и поширокото опкружување и сето тоа е елаборирано во самата Студија. Во однос на подземните води, 8 метри е истражено во длабочина заради геомеханички истраги за поставување на темелите на планираните објекти. При тоа не се евидентирани подземни води. Претходно, инвеститорот има направено ископување до 120 метри длабочина, заради инсталирање на бунар, каде што беа пронајдени/евидентирани подземни води. Дополнително, од овој проект нема влијание врз подземните води.

Инвеститор: Вакви фабрики има во Љубљана - Р. Словенија, во Варшава - Р. Полска и нема никакво загадување. Се отвара и фабрика во Р. Босна и Херцеговина. Не смееме да работиме, ако предизвикаме загадување. Веднаш ја одземаат дозволата за работа. Загадување на води нема. Не сме дојдени тука за да го загадуваме местото или општината. Имавме опција да ја изградиме фабриката во Петровец, Желино и овде. Тука ни беше најдобро, бидејќи е блиску до нашата друга фабрика „Екоцент“. На тој начин и нас ќе ни биде полесно, а и подобро е за граѓаните на оваа Општина. Повеќе инвестиција и повеќе вработувања.

Претставници од МЖСПП и изработувачите на Студијата беа во Р. Полска, во две исти вакви фабрики и го видоа работењето.

Прашање/коментар: Не забележавме дека има предвидено План за превенција и заштита од пожари. Дали се предвидува подготовка на овие планови и дали ќе имате сертифициран управител со отпад? И најважното прашање кој го контролира работењето на фабриката, каде ќе може да се информираме за резултати од мониторинг и анализи? И исто така предлог е да имаме надворешни оценувачи за заштита и унапредување на животната средина што ќе го оценуваат влијанието на оваа фабрика во нашиот град.

Одговор: Во Студијата за ОВЖС предвидени се планови за превенција и заштита од пожари и направена е проценка на ризици. Секако тие планови се подготвуваат пред да започне инсталацијата со работа. Сето тоа е дел и од условите на А – Интегрираната дозвола која операторот ќе треба да ја добие од МЖСПП за да започне со работа. Исто така, Операторот ќе биде задолжен да има вработено стручно лице – управител со отпад според барањата на законската регулатива. Контролата на инсталацијата во овој случај, ќе се врши од страна на државни инспектори за животна средина, бидејќи операторот за да работи ќе треба да обезбеди А-ИЕД што ја издава МЖСПП.

г-ѓа Билјана Петковска: Ова е првата фаза што ја поминува Инвеститорот од аспект на заштита на животната средина, пред да добие одобрение за градба. Инвеститорот

има подготвена Студија за ОВЖС по која денес се одржува јавната расправа. Во оваа фаза се земаат предвид мислењето на заедницата, еколошки друштва, невладини организации и сите засегнати страни. Имате можност до 25 Октомври да доставите на писмено ваши забелешки и коментари. Потоа, Министерството формира комисија и собира мислења од секторите во министерството, релевантни за овој проект и се разгледува дали сите барања се согласно најдобрите достапни техники и постоечката законска регулатива. Комисијата дава предлог до Министерот дали да ја прифати Студијата или не. Ако ја прифати Студијата, Инвеститорот има право да гради и да ја набавува опремата, но не и да работи. Потоа аплицира за А Интегрирана еколошка дозвола, каде што се даваат услови какви видови мерења треба да се вршат, со која фреквенција и тие сигурно ќе бидат достапни на страната на МЖСПП.

Исто така, во фазата пред добивање на А-ИЕД, на барање на граѓаните може повторно да се организира јавна расправа. Добиената А-ИЕД ја контролира државен инспекторат за животна средина. Сега е важно да се слушне мислењето на населението. Населението мора да го знае проектот и да го поддржува. Ние секогаш препорачуваме, вратите на инвеститорот да бидат отворени кон населението.

Прашање/коментар: Рековте дека електролитот од батериите ќе се собира.

Одговор: Не се собира електролит. Електролит (10% NaCl/сол) се користи за неутрализација на полнежот на батериите, тие што ќе содржат полнеж. Истиот електролит се користи повеќе пати, а потоа се става во реакторот/сушарата.

Прашање/коментар: А што е полнеж?

Одговор: Полнежот е заостанат електрицитет во батериите.

Прашање/коментар: Дали знаете што се случува во Србија? Истото е. Како ги лажат нив така и нас.

Одговор: Тоа е друг процес. Ова е рециклирање. Ние не произведуваме литиум, не ископуваме. Ние треба да вршиме дробење и мелење на литиумските батерии, а потоа тој готов производ ќе го извеземе надвор од Македонија, во Кина на пример каде што ќе се врши екстракција на ретките метали.

Прашање/коментар: Кажавте дека имавте две локации за изградба Групчин и тука. Кажавте дека Групчин не е избрана локација заради близина на изворот Рашче (втора заштитна зона), а Рашче го загадува само Скопје. И второ, дали имаме ние лиценцирана/сертифицирана фирма што ќе го зема тој оперативен отпад од фабриката? Каде ќе се одложува тој отпад?

Одговор: Изборот на локација беше направен врз основа на анализа критериуми од аспект на животна средина и социјални аспекти на близина на населени места,

близина на површинско водно тело и заштитни зони на извори на вода (Рашче) итн. Одбрана е локацијата во Македонски Брод како погодна за овој проект. Дополнително, оваа локација се наоѓа во индустриска зона на Македонски Брод, во која инвеститорот има уште една фабрика.

Оперативен отпад нема. Фракциите кои се добиваат од процесот на дробење и мелење, спакувани во џамбо вреќи ќе се извезуваат од Македонија, за понатамошно рециклирање - екстракција на ретките метали. Депонирање на отпад нема.

Преставник од МЖСПП: Отпад нема. Бев во посета на двете фабрики во Полска. Така е како што презентираат. Ако го фрлат тој отпад, тогаш ќе бидат во загуба. Тоа е исто како да ги фрлаат своите пари. Нема трошење вода. Има Систем за прочистување на воздухот.

Прашање/коментар: Дали може инвеститорот тука да се пресели во Македонски Брод, и да живее.

Инвеститор: Јас сум жител/граѓанин на општина Македонски Брод веќе четврта година и тука живеам.

Прашање/коментар: Овој проект е тешка индустрија. Зошто се гради во индустриска зона со намена Г2?

Одговор: Во фазата на урбанизација на земјиштето, со цел донесување на правилна одлука за намената на земјиштето од аспект на проектот што треба да се реализира и технологијата која ќе се применува, тројца претставници од одделението за урбанизам на општина Македонски Брод, претставници од консултантската компанија-изработувачи на оваа ОВЖС Студија и инвеститорот беа на консултативен состанок со секторот за отпад при Министерството за животна средина и просторно планирање. На тој состанок од страна на претставниците од секторот за отпад беше потврдено дека намената на земјиштето треба да биде Г2- лесна и незагадувачка индустрија.

Г-ѓа Билјана Петковска: За урбанизацијата е надлежна Општината, Министерството не е надлежно. Имате ли записник од тој состанок?

Одговор: Не, записник немаме. Состанокот беше консултативен, на барање на претставници од одделението за урбанизам на Општина Македонски Брод со цел да донесат правилна одлука за намената на земјиштето.

Прашање/коментар: Значи вие врз основа на шифрата за отпад 16 06 05 други батерии и акумулатори. Тие спаѓаат во Г2. Но, овде имаме технолошки процес на производство.

Одговор: Немаме производство. Имаме дробење, мелење, сушење и сепарација на фракции. Потоа овие фракции спакувани во џамбо вреќи се изнесуваат од Македонија, во други земји каде што се врши екстракција на ретките метали.

Коментар: Веројатно е полесно и поефтино на ваков начин да се дојде до некаков метал отколку да се бара во природата. Така? Значи сепак е некој производ. Кажавте дека пластиката ќе се употребува. Колкаво количество пластика?

Одговор: На 1 t (1000 kg) батерии има околу 20 kg пластика. Значи на максимални 15 000 t би имало околу 300 t.

Прашање/Коментар: Тоа е количество пластика кое ќе се користи како енергенс?

Одговор: Да.

Прашање/Коментар: Значи таа шифра за отпад е од стариот Закон за отпад. По новиот Закон, во рок од две години, некаде септември 2023 година требаше да се изработи нова Листа за отпади. Меѓутоа тоа не е ваш проблем, тоа е наш проблем и на Министерството. Ова вие што сте го одбрале како намена на земјиштето Г2 лесна и незагадувачка индустрија, не е компатибилно со технологијата на производство. Втора работа е што оваа технологија е патент технологија. Нашето законодавство вели дека тие технологии мораат да бидат потврдени од одредена кредитирана институција во нашата држава. Тоа МЖСПП треба да го побара, да види дали таа технолошка линија е компатибилна со нашето законодавство и дали е навистина така, дека не е штетна и дека ние ќе бидеме задоволни со тие 40 вработувања. Ние немаме технолози во нашата општина. Тие технолози треба да бидат од соседните општини, значи останува само ние да го дишеме воздухот од согорување на пластиката, населението нема да може да излезе да собира печурки, смреки и било што.

Одговор: Технолози нема да се вработуваат, бидејќи технологијата е патентирана и ја знае само инвеститорот. Не може тој да ви даде рецепт. Вие сакате да знаете детали. Инвеститорот Ви одговори инвеститорот дека фабриката ќе биде отворена за сите граѓани. Можете да го видите целиот процес, но во оваа фаза е рано и тоа не може да се види. Понатаму, со А-ИЕД инвеститорот ќе биде задолжен со мерења (неколку пати годишно/месечно/неделно тоа ќе се определи во А-ИЕД. Секогаш имате право како Општина како граѓани да побарате дополнителни мерења од акредитирана компанија.

Прашање/коментар: Сметам дека според расположителноста на населението, барем ние што сме тука не сакаме вакви фабрики за рециклирање на литиум јонски батерии. Колку вакви фабрики и каде има во Европа?

Одговор: Компанијата „Полбуме“ има отворено исти вакви фабрики во Виена, Љубљана, Варшава, Литванија, а во Босна и Херцеговина процесот/постапката за отварање е при крај.

Прашање/коментар: Дали тие фабрики се сместени блиску до населени места?

Одговор: Да и на уште помала оддалеченост

Прашање/коментар: Најголем проблем е тоа што: не само во Македонија, во Европа туку и во Светот ќе биде начинот на одложување односно рециклирање на овие литиумски батерии кои се произведуваат за сите намени, затоа што при тој технолошки процес на рециклирање се одвојуваат тешки метали.

Прашање/коментар: Сметам дека ова е тежок технолошки процес кој за нас како граѓани на оваа општина ќе има влијание врз здравјето. Ние како перспектива сакаме да се развиваме во областа на туризам, еко-туризам и сакаме да останеме еко општина. Досега ние немаме тешка индустрија и сега некако ова доаѓа плус да се собира ваков отпад од цела Европа и да се носи во нашата општина, најеколошка општина, за мене е сурово. Треба да мислиме на иднината.

Прашање/коментар: Литиумот не може да се замени со некој друг метал?

Одговор: Тоа веќе е тема на друга дискусија. На тоа не можеме да одговориме.

Г-ѓа Билјана Петкоска констатираше дека генерален заклучок од јавната расправа е дека присутните не ја подржуваат инвестицијата. По што ја затвори јавната расправа околу 15 часот.